

Architectural aspects in the poems of Necip Fazıl Kısakürek

*Instructor IHSAN HADI AHMED ALDULAIMI, Ph. D.
Ministry of Education / Al-Anbar General Directorate / Dean
Assistant for The Open Education College
E-mail: ihsaneldeleymi@gmail.com*

DOI: [10.31973/aj.v2i140.3624](https://doi.org/10.31973/aj.v2i140.3624)

Abstract

Necip Fazıl Kısakürek is the most important poet and thinker in the Turkish Literature in the twentieth century. He was born in May 26, 1904 in Istanbul and died in May 25, 198. Witnessing several important events in his life that lasted 78 years, the poet wrote several writings in several fields of literary types. The poet who was known as the Sayyed, was considered in the first position among poets and artists for his poetic identity. His grave is in Eyüp Sultan graveyard in his home city Istanbul.

The architecture includes a study of the city structure according to the distribution of its areas.

Architecture concept is divided into different periods of time as well as different styles that differ according to the differences among cultures. Every culture has its own private architectural structure. The importance of this structure appears when it is interpreted in literature such as the human soul that can be treated as stones, soil, wood ... etc. the most important aspect that makes the architecture and its aspects have such importance is visual decorum that attracts the attention of people. This is of course the highest level of artistic activities in addition to the need of people to find a place to live in. It is impossible for a work of art to pass without being noticed by the poets who introduced the themes that describe the emotions as well as human thoughts. They wrote several poems that represent different points of view about the architecture beauties and its impact on human soul. Necip Fazıl Kısakürek without any doubts is considered one of those poets whose interpretations of architectural concepts are our main concern in this study.

The study includes this inclusive abstract about the poet. Then we will discuss some information about life and literary writing in addition to the works of Necip Fazıl Kısakürek because he is one of the most important poets in the twentieth century. Then the study discusses some information that deals with architectural engineering with references to the architectural aspects in the poetry of Kısakürek.

Keywords: Necip Fazıl Kısakürek, poetry, poet, architecture, architectural aspects, interpretation, ideology, structure, works of art, civilization, architectural engineering, language and composition, architectural engineer.

NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİNDE MİMARİ UNSURLAR

Yard. Doç. Dr. İhsan Hadi Ahmed
Milli Eğitim Bakanlığı Anbar Eğitim Müdürlüğü
Açıköğretim Fakültesi Dekan Yardımcısı

ÖZET

Necip Fazıl KISAKÜREK, 20. yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli şair ve fikir insanıdır. 26 Mayıs 1904 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen şair, 25 Mayıs 1983 tarihinde memleketi İstanbul'da vefat etmiştir. 78 yıllık ömrüne çok sayıda önemli eser sığdıran şair, edebiyatın pek çok dalında eserler vermiştir. Üstad namıyla anılan Necip Fazıl KISAKÜREK, şair kimliği ile ön plana çıkmaktadır. Mezarı, memleketi İstanbul'da Eyüp Sultan Mezarlığında.

Mimari, bir şehrin yapılarının, imar açısından incelenmesidir. Kendi içerisinde çeşitli dönemlere ve tarzlara ayrılan bu kavram, her kültürde farklılık arz etmektedir. Her kültürün kendine göre mimari yapısı vardır. İnsan ruhunun taş, toprak ve ağaç gibi materyallere işlenmesi şeklinde mecazi bir yorum yapılabilir. Eğer mimari yapıların insan için ne kadar önemli olduğu gerçeği ortaya çıkar. İnsanın barınma ihtiyacının yanı sıra, görsel zevklerine de hitap etmesi, sanatsal faaliyetlerin en üst düzeyde olması gibi hasletler, mimariyi ve mimari unsurları daha önemli kılmaktadır. İnsan ruhuna bu kadar yakın olan bir sanatsal eylemin, şairlerin gözünden kaçması olanaksızdır. İnsan duygu ve düşüncelerini ifade etme konusunda oldukça orijinal fikirler ortaya koyan şairler, mimari estetik ve mimarinin insan ruhuna etkileri hususunda çeşitli açılardan şiirler kaleme almıştır. Bu şairlerin başında şüphesiz Necip Fazıl KISAKÜREK gelmektedir. Onun mimari unsurlar noktasında yaptığı çıkarımlar, çalışmamızın içeriğini oluşturmaktadır.

Çalışmamıza bu kapsamlı özet ile başlıyoruz. Ardından 20. yüzyılın en önemli şairlerinden biri olan Necip Fazıl KISAKÜREK'in yaşamı, edebi yönü ve yapıtları hakkında bilgiler sunulacaktır. Ardından mimari hakkında verilecek bilgilerden sonra, KISAKÜREK'in şiirlerinde mimari unsurlar bahsi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Necip Fazıl KISAKÜREK, Şiir, Şair, Mimari, İmar, Mimari Unsurlar, Yorum ve Düşünce, Anlam, Yapı, Yapıt, Medeniyet, Şehirleşme, Mimarlık, Dil ve Anlatım, Mimar.

GİRİŞ

Necip Fazıl KISAKÜREK, hayatı, edebi şahsiyeti ve eserleri hakkında:

Necip Fazıl KISAKÜREK, 20. yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli şair ve fikir insanıdır. 26 Mayıs 1904 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen şair, Kısakürekler soyu olarak bilinen büyük ve önemli bir soya mensuptur. Çocukluk yılları, dedesinin İstanbul Çemberlitaş'taki konağında geçmiştir. Dedesinin adı Mehmet Hilmi Efendi'dir. Henüz küçük yaşlarda, dedesinin himayesinde okuma yazmayı öğrenmiştir. 1916 tarihine kadar Büyükdere semtinde bulunan mahalle mektebinde eğitim görmüştür.

İlkokulu ve ortaokulu iki farklı okulda tamamlamıştır. Bunlar sırayla Fransız Papaz Koleji ve Kumkapı Amerikan Koleji'dir. Lise eğitimi için Askeri Deniz Lisesini tercih etmiş ve buradan mezun olmuştur. Hayatının ilk şiirlerini de, lise yıllarında yazmıştır. Şiir dünyasına giriş yapmasının yegane sebebi, annesinin ısrarıdır. (KOCAHANOĞLU, 1983: 277) Annesinin isteği üzerine şiirler yazmaya başlamış ve çok kısa bir süre zarfında, oldukça etkili şiirler kaleme almıştır.

İlk şiirini henüz 17 yaşında yazmıştır. Sonrasında kısa bir zaman içinde, 1922 yılında Yeni Mecmua isimli bir dergide ilk yayın hayatına başlamıştır. Yeni Mecmua, Büyük Türk Aydını Ziya GÖKALP'in kurduğu ve dönemin oldukça popüler bir dergisi idi. Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU gibi mümtaz şahsiyetlerin de kuruluşunda emeği geçen bu dergi, Necip Fazıl KISAKÜREK'in edebiyat sahasındaki rolü açısından oldukça önemlidir. Çünkü bu dergiyle başlayıp, tüne bu dergiyle adını duyurmuştur. Beraberinde Milli Mecmua ve Yeni Hayat isimli yine popüler olan çeşitli dergilerde şiirleri yayınlanmış, şöhreti giderek artmıştır. Diğer dergilerin ve halkın oldukça dikkatini çekmiştir. Bu durum, şiirlerinde müthiş bir ahenk ve ruh olduğunu, halkta bir karşılığının olduğunu ve kendisinin tamamen bir aksiyon adamı olduğunu kanıtlamaktadır.

Necip Fazıl KISAKÜREK'in şiire ve edebiyata dair yeteneğinin temelinde, şüphesiz lise edebiyat hocalarının katkısı büyüktür. Türk Edebiyatının en önemli şahsiyetlerinden olan Yahya Kemal BEYATLI, İbrahim AŞKİ ve Ahmet Hamdi TANPINAR, onun lise edebiyat öğretmenleridir. (OĞUZBAŞARAN, 1983: 90) Edebiyat açısından oldukça önemli olan bu şahıslar, Necip Fazıl KISAKÜREK'in yetişmesinde oldukça etkilidir. Bu etki, hocalarından aldığı eğitim ve birikimle, onu zirveye taşımıştır.

Necip Fazıl KISAKÜREK, lise eğitimini tamamladıktan sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne başlamış ve 1924 yılında buradan Felsefe bölümünden mezun olmuştur. Henüz bu bölümde okurken, 20 yaşında, Avrupa'ya eğitim için açılan bir sınavda başarı

göstermiş ve Fransa'da okumaya hak kazanmıştır. Şimdiki adıyla Milli Eğitim Bakanlığı olan Maarif Vekaleti'nin açtığı bu sınav, Necip Fazıl KISAKÜREK in dönüm noktası olmuştur. Çünkü Avrupa'yı tanımış ve zihin dünyası şekillenmiştir. Fransa'nın en önemli üniversitelerinden biri olan Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümünden mezun olmuştur. (*MİYASOĞLU, 1985: 54*)

Üniversiteyi bitirdikten bir yıl sonra, 1925 senesinde ilk kitabı yayınlanmıştır. Oldukça büyük ses getiren ve şöhretine şöhret katan bu eser, Örümcek Ağs isminde bir kitaptır. Ardından hiç hız kesmeden yayın hayatına devam etmiştir. Özellikle 1928 senesinde çıkardığı Kaldırımlar isimli muhteşem şiir kitabıyla artık tüm dönemin en önemli şairlerinden biri olarak kabul görmüştür.

Fransa'nın Paris şehrinde geçen yıllarının ardından memleketine dönmüş ve Osmanlı Bankası isimli bankanın çeşitli şubelerinde memuriyete başlamıştır. Geçimini bankacılıktan sağlamış, fakat hiçbir zaman yayın hayatına ara vermemiştir. 1929 yılında Ankara'ya gitmiştir. 9 yıl gibi oldukça uzun bir süre zarfında İş Bankası'nda çalışmıştır. Ardından tekrar İstanbul'a dönen Necip Fazıl KISAKÜREK, 1939 yılından 1943 yılına kadar çeşitli eğitim kurumlarında öğretmenlik mesleğini icra etmiştir. Robert Koleji, Güzel Sanatlar Akademisi, Fransız Okulu Ankara Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı gibi pek çok eğitim kurumunda hizmet vermiştir.

Hayatı boyunca, dönemin mevcut hükümetleriyle zaman zaman ters düşmüş, sık sık hapis cezası almıştır. Bununla beraber, şiirleri devlet kitaplarında yayınlanmış ve okutulmuştur. Bu durum, onun çok yönlü bir şahsiyet olduğunun yegane kanıtıdır.

1934 yılına kadar salaş ve bohem hayatını sürdüren Necip Fazıl KISAKÜREK, bu yılda bir kanaat önderi ile tanışır. Abdulhakim Arvasi isimindeki bu zat, bir tasavvuf önderidir ve Necip Fazıl KISAKÜREK için bir dönüm noktasıdır. (*KABAKLI, 1995: 12*) İstanbul'un Beyoğlu semtinde bulunan Ağa Camii'nde tanıştığı bu zat, onun tüm hayatını etkilemiştir. Tanışmadan sonra kendisine mütedeyyin bir yol çizen şair, 1934 yılından sonraki yayınlarını, derin bir ahlak felsefesi üzerine yazmıştır. Neredeyse tüm tiyatro eserleri, bu minvalde yazılmıştır.

Necip Fazıl KISAKÜREK, şairliği ve şiiri tartışılmaz bir ediptir. Bununla beraber yazdığı tiyatro eserleri, Türk Tiyatrosunun en önemli eserlerindedir. Bir Adam Yaratmak, Tohum ve Para gibi tiyatro eserleri, oldukça çarpıcı ve orijinal birer başyapıtlardır. (*ÇEBİ, 1981: 74*)

1936 yılında Ağaç Dergisi isminde, tamamen kendisine ait kısa soluklu bir dergi çıkarmıştır. Pek çok edebiyatçının yetişmesine de vesile olan bu dergi, haftalık olarak çıkmış ve 17 sayı sonunda

kapanmıştır. Ardından Büyük Doğu isimli oldukça uzun yıllar boyunca varlığını sürdüren bir dergiyi çıkarmıştır. Milli ve dini içerikli yayın yapan bu dergide, dönemin mevcut hükümetine karşı oldukça sert bir dille yazılar yazmış, ve ardından neredeyse her yıl belli dönemlerde hapse mahkum edilmiştir. Tüm mahpusane anılarını, Cinnet Müstatili isimli bir kitapta toplamıştır. (*MİSİROĞLU, 1993: 214*)

Kendisi bundan sonra devlet tarafından sıkı takip edilen ve tüm yazıları devlet tarafından incelenen bir edip haline gelmiştir. Büyük Doğu Dergisi, her ne kadar uzun soluklu olsa da defalarca kapanmış ve tekrar tekrar açılmıştır. Kapalı olduğu zamanlarda Necip Fazıl KISAKÜREK, boş durmamış, diğer dergilerde yazılarını yayınlamaya devam etmiştir. Çeşitli dergi ve gazetelerde, zaman zaman farklı isimlerle yazı yazmak mecburiyetinde kalmıştır. Aksi halde Necip Fazıl KISAKÜREK ismi, oldukça tehlikeli ve dikkat edilmesi gereken bir isim olmuştur.

1962 senesinden sonra, Türkiye'nin neredeyse her yerinde oldukça güçlü ve coşkulu konferanslar vermiştir. Onun şiirlerini okumayanlar, onu konferanslarından tanımış ve artık tüm Türkiye tarafından tanınır hale gelmiştir. Pek çok ödülün de sahibi olmuştur. Örneğin 1980 yılında Kültür Bakanlığı Ödülünü, 1981 yılında Milli Kültür Vakfı Armağanını, 1982 yılında da Üstün Hizmet Ödülünü kazanmıştır.

78 yıllık ömrüne çok sayıda önemli eser sığdıran şair, edebiyatın pek çok dalında eserler vermiştir. Üstad namıyla anılan Necip Fazıl KISAKÜREK, şair kimliği ile ön plana çıkmaktadır. 25 Mayıs 1983 tarihinde, 78 yaşındayken İstanbul'da vefat etmiştir. Mezarı, memleketi İstanbul'da bulunan Eyüp Mezarlığındadır.

Eserleri: (*TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, 2002: 488*)

Şiir: Örumcek Ağrı (1925), Kaldırımlar (1928), Ben ve Ötesi (1932), 101 Hadis (1951), Sonsuzluk Kervanı (Ankara 1955), Çile (1962), Şiirlerim (1969), Esselâm -Mukaddes Hayattan Levhalar- (1973), Öfke ve Hiciv (1988).

Tiyatro ve Senaryo Romanı: Tohum (1935), Bir Adam Yaratmak (1938), Künye (1938), Sabır Taşı (1940), Para (1942), Vatan Şairi Namık Kemal (1944), Nam-ı Diğer Parmaksız Salih (1949), Reis Bey (1964), Ahşap Konak (1964), Siyah Pelerinli Adam (1964), Ulu Hakan Abdülhamid Han (1969), Yunus Emre (1969), Mukaddes Emanet (1971), Senaryo Romanları (1972), İbrahim Edhem (1978; tiyatrolarından on üçü Kültür Bakanlığı tarafından üç cilt halinde topluca yayımlanmıştır, İstanbul 1976).

Hikâye ve Roman: Meşum Yakut (1928), Birkaç Hikâye Birkaç Tahlil (Ankara 1933), Ruh Burkuntularından Hikâyeler (1965), Hikâyelerim (1970), Aynadaki Yalan (1980), Kafa Kâğıdı (1984).

Hâtırâ: Cinnet Mustatili (1955), Büyük Kapı (1965), Yılanlı Kuyudan (1970), Hac'dan Çizgiler, Renkler ve Sesler ve Nur Mahyaları (1973), O ve Ben (1974), Bâbîâli (1975).

Din-Tasavvuf: Halkadan Pırıltılar (1948), O ki O Yüzden Varız (1961), İman ve Aksiyon (1964), Hazret-i Ali (1964), Peygamber Halkası (1968), Çöle İnen Nur (1969), Son Devrin Din Mazlumları (1969), Nur Harmanı (1970), Doğru Yolun Sapık Kolları (1978), İman ve İslâm Atlası (1981), Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu (1982).

Necip Fazıl KISAKÜREK'in Şiirlerinde Mimari Unsurlar

Mimari nedir?

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu'na göre mimari, yapısal faaliyet manasına gelmektedir. (*GÜNCEL TÜRKÇE SÖZLÜK VE YAZIM KILAVUZU, MİMARİ MADDESİ*) Mimarlık yani imar faaliyeti olarak karşımıza çıkan mimari, sanatı ve estetiği içinde barındıran bir kavramdır.

Köken itibariyle Arapça bir kelime olan mimarinin Türkçe karşılığı *yapı*dır. Herhangi bir şeyi inşa etmek, şekil verip yükseltmek, bu kavramın içine girer. Mimarinin en geniş çalışma sahası, evlerdir. Evlerin temelden çatıya kadar yükselmesi, en kapsamlı mimari faaliyettir. Mimari, bir şehrin yapılarının, imar açısından incelenmesidir. Kendi içerisinde çeşitli dönemlere ve tarzlara ayrılan bu kavram, her kültürde farklılık arz etmektedir. Her kültürün kendine göre mimari yapısı vardır. İnsan ruhunun taş, toprak ve ağaç gibi materyallere işlenmesi şeklinde mecazi bir yorum yapılacak olursa, mimari yapıların insan için ne kadar önemli olduğu gerçeği ortaya çıkar. İnsanın barınma ihtiyacının yanı sıra, görsel zevklerine de hitap etmesi, sanatsal faaliyetlerin en üst düzeyde olması gibi hasletler, mimariyi ve mimari unsurları daha önemli kılmaktadır.

Bununla beraber mimari, yalnızca evlere mahsus bir kavram değildir. Yol, köprü, hamam, anıt, meydan, medrese, hastane, çeşme, hayvan barınağı ve dini yapılar başta olmak üzere hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Sanatsal bir faaliyet olsun veya olmasın her türlü yapı, mimarinin içindedir. (*ÇAMBEL, 2018: 48*) Çalışma alanımızın ve kavramımızın bu denli geniş olması, kavram hakkında yapılacak olan izahatı zorlaştırmaktadır. Bu sebeple yalnızca yüzeysel olarak bir anlatıyı tercih ettik.

Klasik Mimari , İslami Mimari, Barok Mimarisi, Bauhaus Mimarisi, Rönesans Mimarisi, Gotik Mimarisi ve Modern Mimari olmak üzere pek çok çeşidi ve alt dalı bulunan bu kavram, milletlerin ve kültürlerin elinde farklı metod ve tarzlarla ele alınmıştır. Bununla beraber aynı milletin farklı dönemlerini de ifade etmek açısından çeşitlere ayrılmıştır. Örneğin Türk Coğrafyasında, Selçuklu Mimarisi ve Osmanlı Mimarisi gibi dönemsel mimari ayrımı söz konusudur.

Her birinin kendisine has özellikleri ve yaklaşımları vardır. Hepsinin ortak noktası ise, yapısal faaliyetten ibaret olmasıdır. Daha çok sanatsal boyutundan dolayı farklılık arz eden bu kavram, yalnızca yapı ustaları tarafından değil, aynı zamanda halk tarafından da yorumlanmıştır.

Örneğin bir kişi, Osmanlı Mimarisinin kendisine huzur verdiğini söylemesi, kişide o mimari hakkında manevi bir algının olduğuna işaret eder. Görsel zevki ve manevi yaklaşımları farklı olan mimari kavramı, bu açıdan algısaldir. Öznel bir durumu beraberinde getiren kavram, özellikle şairlerin dikkatini çekmiştir. Örneğin camilerin minarelerini kaleme benzeten ve okulla bağlantı kuran bir şair, her ne kadar bizzat mimari bir açıdan bakmasa da, en azından mimariyi kendi çerçevesinde yorumlamıştır. Çalışma konusu olarak mimari unsurları seçmemizin yegane sebebi budur.

İnsan ruhuna bu kadar yakın olan bir sanatsal eylemin, şairlerin gözünden kaçması olanaksızdır. İnsan duygu ve düşüncelerini ifade etme konusunda oldukça orijinal fikirler ortaya koyan şairler, mimari estetik ve mimarinin insan ruhuna etkileri hususunda çeşitli açılardan şiirler kaleme almıştır. Bu şairlerin başında şüphesiz Necip Fazıl KISAKÜREK gelmektedir. Onun mimari unsurlar noktasında yaptığı çıkarımlar, çalışmamızın içeriğini oluşturmaktadır.

Necip Fazıl KISAKÜREK, şiirlerinin önemli bir kısmında, mimari unsurlara atıf yapmış ve bunları çeşitli açılardan incelemiştir. 20. yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli şair ve fikir insanlarından biri olan Necip Fazıl KISAKÜREK'in şiirlerinden hareketle mimari unsurları inceleyelim.

Necip Fazıl KISAKÜREK'in şiirlerinde mimari unsurlar:

Necip Fazıl KISAKÜREK'in en önemli şiir kitabı ÇİLE'dir. Kitaba ismini veren ÇİLE adında 4 farklı tarzda şiiri vardır. Kitaptaki sırasına göre ilk ÇİLE şiirinin 6. kıtasında şair, şunları söylemektedir:

*"Bu nasıl bir dünya, hikayesi zor
Mekanı bir satıh, zamanı vehim.
Bütün bir kainat muşamba dekor
Bütün bir insanlık yalana teslim." (KISAKÜREK, 2013: 17)*

Necip Fazıl KISAKÜREK, sembolik anlatımlara oldukça fazla yer vermektedir. Şiirin bu kısmında, dünyanın geçici ve boş olduğunu anlatmak için, mekanının bir satıh olduğunu, yani küçük ve basit olduğunu ifade etmektedir. Hemen üçüncü dizede ise, tüm kainatın muşambadan yapılmış bir dekor olduğunu ifade etmektedir. Bu ise, tüm mimari unsurların, boş olan bu dünya için gereksiz olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır. Muşambadan yapılmış dekoratif

yapıların, tüm kainata yayıldığını söylemek, bunların gereksiz olduğunu ifade etmekle aynıdır. Çünkü dünya bir satıhtır, küçüktür ve değersizdir. Değersiz bir yere dekorasyon yapmak, gereksizdir.

Nitekim konumuzla da bağlantısı olan SANAT isimli iki dizelik şiirinde, mimaride de bulunan sanatın çok farklı bir noktasına temas etmektedir:

*"Anladım işi, sanat, Allah'ı aramakmış
Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış."* (KISAKÜREK, 2013: 39)

Görüldüğü üzere tüm mimari ve sanatsal eylemlerin, boş ve anlamsız olduğunu ifade etmektedir. Asıl sanatın, Tanrı'yı bulmak olduğunu söyleyen şair, oldukça farklı bir yaklaşımla konuyu ele almaktadır.

Daha çok sembolik anlatımlarla ve manevi vurgularla mimari unsurları ele alan Necip Fazıl KISAKÜREK, SONSUZLUK KERVANI isimli şiirinin ikinci kıtasında şunları ifade etmektedir:

*"Gidiyor gidiyor nurdan heykeller
Ufuk önlerinde bayrak kulesi.
Bu gidenler altın kol silsilesi
Ölçüden ahenkten daha güzeller
Gidiyor gidiyor nurdan heykeller."* (KISAKÜREK, 2013: 65)

Heykeller, mimari unsurlardır. Çünkü insanlar tarafından imar edilir. Sanat ve ahengin içinde olduğu bu unsur, Necip Fazıl KISAKÜREK tarafından öncü şahsiyetlere benzetilmiştir. Başta belirtmiş olduğumuz üzere, manevi bir yaklaşım söz konusudur. Burada öncü kişileri nurdan yapılmış birer heykele benzetip daha sonra bu heykellerin her türlü ölçü ve ahenkten daha hoş olduğunu ifade etmesi, Necip Fazıl KISAKÜREK'in yaptığı muhteşem bir mimari yorumdur. Her ne kadar maddi bir yorum olmasa da manevi açıdan mimarinin kullanılıyor oluşu, Necip Fazıl KISAKÜREK'in şiirlerinde mimari unsurlara yaklaşım metodu açısından oldukça önemlidir.

Necip Fazıl KISAKÜREK'in şiirlerinde, mimari unsurların geçici bir yönünün olduğuna dair KARACAAHMET isimli şiirinin ilgili kısmında şu satırlar yer almaktadır:

*"Ebedi gençlik ölüm, desem kimse inanmaz
Taş ihtiyarlar, servi çürür, ölüm yıpranmaz"* (KISAKÜREK, 2013: 171)

Buradan hareketle, taşların dahi yaşlandığını söylemek mümkündür. Mimari unsurlarda en çok kullanılan element, taşlardır. Ölümü anlattığı bu şiirinde Necip Fazıl KISAKÜREK, her türlü nesnenin yaşlandığını ve öldüğünü, tek hakikatin ölüm olduğunu vurgulamıştır. Bu vurgu, her türlü mimari yapılanmanın geçici olduğunu ifade etmektedir. Taşın ihtiyarlaması ise bu kabildendir.

Necip Fazıl KISAKÜREK, ŞEHİRLERİN DIŞINDAN isimli muhteşem şiirinde, konumuza ilişkin şunları söylemektedir:

*"Kalk arkadaş gidelim
Dereler yoldaşımız
Dağlar omuzdaşımız
Dünyayı seyredelim
Şehirlerin dışından.
Esmerden sarışından
Kaçalım kurtulalım
Haydi yürü bulalım
Kat kat çıkmış evlerin
O cam gözlü devlerin
Gizlediği alemi!"* (KISAKÜREK, 2013: 177)

Şiir bütünlüğünün bozulmaması için biraz gerisinden alıntıladığımız bu şiirin esas vurgu noktası, son kısmıdır. Arkadaşıyla şehirden kaçmak isteyen Necip Fazıl KISAKÜREK, şehir mimarisinin vazgeçilmez unsurları olan evleri, "cam gözlü devler" benzetmesiyle aktarmıştır. Derelerin ve dağların yoldaşlığı, evlerin korkunç yapılarından daha iyidir ona göre. Evlerin estetik yönüne odaklanmayıp, onları dev olarak nitelemesi, mimarinin insan ruhuna etkilerinin, doğal yaşam kadar etkili olmadığını göstermektedir. Çünkü devler korkunçtur ve korkunç olan şeyler, insana zarar verir. Özetle şair, mimari bir unsur olan evleri, devlere benzetmek suretiyle, metaforik bir anlatıya başvurmuştur. Bu devlerin "cam gözlü" nitelemesi ise, evlerin pencerelerine yapılmış bir vurgudur.

Necip Fazıl KISAKÜREK, MADDE VE RUH isimli iki dizelik şiirinde, konumuza ilişkin şunları söyler:

*"Ne varsa nakış nakış, tabiatta maddede
Gözlerimdeki nurun aksi beyaz perdede"* (KISAKÜREK, 2013: 187)

Kısaca belirtmek gerekirse, mimari unsurları da içine alan tabiat ve madde, nakış nakış işlenmiş birer şaheserdir. Her yapının, her bir şeyin detaylıca ve insan ruhuna etkileri görülen bir görsel şölen olması, mimarinin de insan ruhuna etkileri açısından önemlidir. Nakışlarla işlenmiş bir doğa, estetik üzere kurulmuş bir dünyanın, şairce anlatımıdır.

Necip Fazıl KISAKÜREK'in, ODALARIM ismini verdiği eşsiz şiirinde, çalışmamızın ana hatlarıyla kavranması açısından oldukça değerli görüşleri vardır. Şiirin tamamını naklediyoruz:

*"Camekanlı odanın kızıl perdeleri var
Kızıl, o ateş rengi kapanan gözlere sor
Perdeler bilezikler üstünde ilerliyor
Gerisinde güneşler, kıvılcımlar, yangınlar*

*Mazgallı taş odanın siyah perdeleri var
Siyah, otsuz dağların yüreği kadar siyah
Bir tokmak sedasıdır orda akşamla sabah
Dövülür mahzenlerde büyük tahta havanlat*

*Sarmaşıklı odanın yeşil perdeleri var
Yeşil, doğan göz gibi baharın ortasında
Öyle isli bir duman yüzer ki havasında*

Sanki orda buluşmuş ve ayrılmış aşıklar" (KISAKÜREK, 2013: 325)

Her bir kıtada, farklı oda tasvirleri yapılmaktadır. Her bir odanın farklı renklerine vurgu yapılmaktadır. İlk kıtada, camekanlı kızıl yani kırmızı renkli bir odadan bahsedilmektedir. Evlerin bir parçası olan odalar, insan yaşantısının geçtiği yerlerdir ve insan ruhuna tesirleri vardır. Bu şiirde, renkler ön planda tutularak aslında insana çevrenin ne kadar önemli olduğunu belirtmektedir. Kırmızı bir mimari yapı, ateş ve yangını çağrıştırır. Mazgallı taş odanın siyah perdelerinin oluşu, kasveti simgeler ve insanın ruhunu sıkır. Taş ve tahta gibi mimaride kullanılan temel eşyaların şiirde var oluşu, alıntı yapmamızın en büyük nedenidir. Bununla beraber son kıtada, yeşile ve yeşil renginin güzelliğine dikkat çekilmektedir. Yeşil yapılardan oluşan bir mimari unsur, aşkı simgeler. Aşğın yaşama sevincini güçlendirir. O halde diyebiliriz ki mimari unsurlar, insan ruhuna ve psikolojisine aşırı etkileri bulunan bir kavramdır. Necip Fazıl KISAKÜREK ise, bu şiirinde buna dikkat çekmektedir.

Son olarak, Necip Fazıl KISAKÜREK'in, çok sevdiği ahşap evine yazdığı EVİM isimli şiirin ilk kısmına ve son kısmına beraber bakalım:

*"Ahşap ev camlarından kızıl biberler sarkan
Arsız gökdelenlerle çevrilmiş önün arkan*

...

Evim evim vah evim. Gönül bucağı evim

Tadım, rengim, ışığım, anne kucağı evim: (KISAKÜREK, 2013: 333)

Ahşaptan yapılmış bir şaheser olan evini çok sevmektedir. Fakat ne yazık ki bu güzel geleneksel evin etrafına büyük betonarme binalar, gökdelenler yapılmaktadır ve ne yazık ki muhtemelen bu ahşap ev de

yıkılacaktır. Geçmiş mimariye duyduğu özlemi, bu şiirde açıkça ifade etmektedir şair. Nitekim Necip Fazıl KISAKÜREK'e göre evler, yalnızca mimari bir yapı değil, aynı zamanda içinde çocukluğunun geçtiği ve derin manalar yüklediği bir yaşam alanıdır. Mimari insansız olmaz. İnsan mimari unsurlara, haddinden fazla mana yükleyebilir. Tıpkı Necip Fazıl KISAKÜREK'in yaptığı gibi.

SONUÇ

Necip Fazıl KISAKÜREK, 20. yüzyıl Türk Edebiyatının en önemli şair ve fikir insanıdır. 26 Mayıs 1904 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen şair, 25 Mayıs 1983 tarihinde memleketi İstanbul'da vefat etmiştir. 78 yıllık ömrüne çok sayıda önemli eser sığdıran şair, edebiyatın pek çok dalında eserler vermiştir. Üstad namıyla anılan Necip Fazıl KISAKÜREK, şair kimliği ile ön plana çıkmaktadır. Mezarı, memleketi İstanbul'da Eyüp Sultan Mezarlığındadır.

Mimari, bir şehrin yapılarının, imar açısından incelenmesidir. Kendi içerisinde çeşitli dönemlere ve tarzlara ayrılan bu kavram, her kültürde farklılık arz etmektedir. Her kültürün kendine göre mimari yapısı vardır. İnsan ruhunun taş, toprak ve ağaç gibi materyallere işlenmesi şeklinde mecazi bir yorum yapılacak olursa, mimari yapıların insan için ne kadar önemli olduğu gerçeği ortaya çıkar.

Mimarının insan ruhuna etkilerini konu alan şair ve mütefekkir Necip Fazıl KISAKÜREK, şiirlerinde bu durumu oldukça büyük bir coşkuyla işlemiştir. Onun şiirlerinde görülen mimari unsurlar, geçici yönüne vurgu yapmak, gelenekseli savunmak gibi çeşitli açılardan büyük bir ustalıklarla ele alınmıştır. Onun bu gayreti, şiirlerinin pek çok açıdan incelenmesine sebep olmuştur. Mimari unsurlar bağlamında Necip Fazıl KISAKÜREK hakkında yapılmış çalışmamızla, bir boşluğu doldurmayı ümit ediyoruz. Nitekim tarihte Necip Fazıl KISAKÜREK, pek çok alanda ve pek çok metodla incelenmiştir. Fakat müstakil bir çalışma olarak var olmayan mimari yönü, tarafımızca incelenmiş ve tetkik edilmiştir.

Çalışmamıza detaylı bir özetin ardından, Necip Fazıl KISAKÜREK'in yaşamı, edebi yönü ve eserleri hakkında bilgiler sunarak başladık. Ardından mimari kavramı hakkında, örneklerle detaylı bir tanım yaptık. Ardından Necip Fazıl KISAKÜREK'in 8 ayrı şiirinden yaptığımız alıntılardan hareketle mimari unsurları inceledik. Gayret bizden, tevfik Allah'tan.

Kaynakça

- 1- ÇAMBEL Esra, Mimari Tasarım Sürecinde Mühendislik Sorunlarının Mimarlar Açısından İncelenmesi, İleri Teknoloji Bilimleri Dergisi, 7. cilt 2. sayı, Düzce 2018
- 2- ÇEBİ Hasan, Tiyatro Eserlerinde Madde ve Manâda Necip Fazıl, Veli Yayınları, İstanbul 1981.
- 3- Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu, "mimari" maddesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001

- 4- KABAKLI Ahmet, Sultanü'ş-Şuarâ Necip Fazıl, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 1995.
- 5- KISAKÜREK Necip Fazıl, Çile, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul 2013
- 6- KOCAHANOĞLU Osman Selim, Türk Edebiyatında Necip Fazıl Kısakürek: Hayatı-Sanatı-Çilesi, Hakkındaki Tüm Yazılar, I. cilt, İstanbul 1983.
- 7- MISIROĞLU Kadir, Üstad Necip Fâzıl'a Dâir, Sebil Yayınları, İstanbul 1993.
- 8- MİYASOĞLU Mustafa, Necip Fazıl Kısakürek, Akçağ Yayınları, İstanbul 1985.
- 9- OĞUZBAŞARAN Bekir, Necip Fazıl'ın Şiiri, Kültür ve Sanat Yayınları, İstanbul 1983.
- 10- Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Kısakürek Necip Fazıl maddesi, 25. cilt, Ankara 2002.

العناصر المعمارية في قصائد الشاعر نجيب فاضل كساكورك

م.د. إحسان هادي احمد

وزارة التربية / مديرية تربية الانبار

مكلف معاون العميد كلية التربية المفتوحة

المستخلص

يعتبر نجيب فاضل كساكورك أهم شاعر ومفكر في الأدب التركي في القرن العشرين. توفي الشاعر الذي ولد في ٢٦ مايو ١٩٠٤ في اسطنبول في ٢٥ مايو ١٩٨٣ في مسقط رأسه اسطنبول. قدم الشاعر، الذي لائمه العديد من الأعمال المهمة في حياته التي استمرت طوال ٧٨ عامًا، قدم أعمالاً في العديد من الفروع الأدبية. الشاعر نجيب، المعروف باسم السيد، يأتي في مقدمة الشعراء والأدباء بهويته الشعرية. قبره موجود في مقبرة أيوب سلطان في مسقط رأسه، بولاية اسطنبول. تشمل العمارة دراسة هياكل المدينة من حيث تقسيم المناطق. مفهوم العمارة ينقسم إلى فترات وأساليب مختلفة بحد ذاته، يختلف في اختلاف الثقافات. حيث ان لكل ثقافة هيكلها المعماري الخاص بها. تظهر حقيقة مدى أهمية الهياكل المعمارية للناس عند الشروع بتفسيرها أدبياً مثل معالجة الروح البشرية إلى مواد كالحجر والتربة والخشب الخ. من أهم الخصائص التي تجعل العمارة والعناصر المعمارية ذات أهمية هي ما يجذب النظر من الديكورات البصرية والتي تكون على أعلى مستوى من الأنشطة الفنية، بالإضافة إلى الحاجة إلى المأوى. من المستحيل أن يمر عمل فني قريب جداً من الروح البشرية دون أن يلاحظه أحد الشعراء. هؤلاء الشعراء هم من طرحوا الأفكار حول التعبير عن المشاعر وعن الأفكار الإنسانية، حيث كتبوا العديد من القصائد تمثل وجهات نظر مختلفة حول الجماليات المعمارية وتأثيرات العمارة على روح الإنسان. ويعد نجيب فاضل كساكورك هو بلا شك أحد هؤلاء الشعراء. تشكل استدلالاته على العناصر المعمارية محتوى دراستنا.

الدراسة تتضمن هذا الملخص الشامل عن الشاعر. بعدها سنتطرق لشرح معلومات حول الحياة والإخراج الأدبي وأعمال نجيب فاضل كساكورك، كونه أحد أهم شعراء القرن العشرين. من ثم بعدها سنتطرق لمعلومات تتعلق بالهندسة المعمارية، مع ذكر العناصر المعمارية في قصائد كساكورك. الكلمات المفتاحية: نجيب فاضل كساكورك، شعر، شاعر، عمارة، إعادة إعمار، عناصر معمارية، تفسير وفكر، هيكل، الأعمال الفنية، حضارة، هندسة معمارية، اللغة والتعبير، مهندس معماري.